

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АКТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN

2024
1/5

Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi

Bosh muharrir:

MADJIDOV I.U. – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

ERGASHOV Y.S. – f-m.f.d., professor.

SHIRINOVA R.X. – fil.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Balliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Yunusova X.E. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Abdulayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **PARDAYEV Z.A.**

TOSHKENT – 2024

MUNDARIJA

Tarix

Abdrimov Z. Ma'muniylar sulolasining kelib chiqishi muammosi	4
Ataxanov R. Farg'ona vodiysi chorvador etnoslarining o'tov tipidagi turar joylari xususida (XIX asr oxiri XX asr boshlari)	7
Bo'riyev O., Jalilov I. O'zbek mahallasi – milliy-tarixiy institut sifatida	11
Jumaniyazova Sh. Xiva xonligi liboslari nomlanishi tarixiga bir nazar	14
Mo'minova G., Eshtemirov J., O'zbekistonda tarixiy-madaniy meros ob'ektlarini qayta tiklash muammolari (qarshi shahar misolida)	17
Muhammadiyev R., Xiva xonligining Rossiya imperiyasiga katta miqdorda kontributsiya to'lash sabablari	20
Olimov I. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda ekologiya sohasidagi islohotlar va uning dolzarb muammolari (qurg'oqchilik va cho'llanishlarni oldini olishga doir chora-tadbirlar misolida)	24
Elboyeva Sh. O'zbekiston xotin-qizlarining fan taraqqiyotidagi o'rni	27
Falsafa. Pedagogika. Psixologiya. Metodika. Sotsiologiya. Siyosiy fanlar. Islomshunoslik	
Abduraimova Sh. Comparative analysis of islamic websites in representing tolerance	30
Avazmetova I., Bekchanova M. Maktabgacha ta'limda bolalarni tabiat bilan tanishtirishning nazariy asoslari	33
Avaxonov Y. Korporativ etika iqtisodiyotda murakkab sinergetik jarayon sifatida	35
Alautdinova K. How to use assessment in education	38
Artikbayeva N., Isayeva I., Nigmatova F. Giorgio Armani uslubining o'ziga xos xususiyatlari	41
Artikov J. The role of interactive educational technologies in improving student skills	45
Axatov L. Mutafakkirlar ilmiy merosi va tasavvuf	48
Axmedova M. Проблемы обучения языку специальности студентов гуманитарных направлений	51
Ahmedova N. Bo'lajak chet til o'qituvchilarini nutq kompetensiyasini rivojlantirish strategiyalari	54
Батирова Ф. Роль закаляющих мероприятий и физических упражнений в дошкольном возрасте	57
Baxriddinova D. Bo'lajak chet til o'qituvchilarining kognitiv mobilligini rivojlantirish	59
Bo Tian. The influence of confucius' theories of "Benevolence" and "Propriety" on traditional chinese ethics and morals	62
Babaxo'jaev U. Fizik bakalavr yo'nalishi talabalarini loyihaviy faoliyatga tayyorlashda fizik masalalarning ahamiyati	65
Boltayeva Sh. Pedagogika nazariyasida o'quvchilar ijodiy faoliyatini shakllantirish muammosining yoritilishi	68
Valiyev L. Sharqda inson huquqlari to'g'risidagi g'oyalarning vujudga kelishi va inson qadr-qimmatiga oid tasavvurlarning shakllanishi	71
Valiyeva Z., Tursunova N. Ekologiya va uning inson faoliyatidagi o'rni	74
Gaybullayeva X. Tarjimaning lingvomadaniy masalalari tarixi va talqini	77
Дадахонова З. Контроль знаний учащихся в историческом аспекте	80
Djumabaeva V. Authentic text and working methods at different stages of education	83
Jumamuratov R. Zamonaviy ta'lim vositalari yordamida o'qitish samaradorligini oshirish	86
Zakirova X. Shahar diskursida shaxslararo munosabatlarning lingvomadaniy xususiyatlari	89
Zafarova M. The benefits of shadowing method in language teaching and learning	92
Ziyoev O. 6-7 yoshli bolalarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish kompetensiyasi	95
Islomov R. O'rta ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalar va ularning o'quv jarayonlariga ta'siri	98
Isanova O. Talabalarni loyihaviy faoliyatga tayyorlashda fizik eksperiment va laboratoriya mashg'ulotlarining o'rni	101
Ishanov A. Loyihalash texnologiyasi asosida sut emizuvchilar sinfidan o'rin olgan mavzularini o'qitish metodikasi	104
Каримова Г. Лингво-культурологические аспекты английских и узбекских сказок	107
Karimova M. Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitishishda interfaol metodlardan samarali foydalanish	110
Kasimov A. Социологический анализ механизмов депутатского контроля за исполнением местных бюджетов в Узбекистане (на примере города Ташкента)	113
Qobulniyozova G. Anri Bergson falsafasida ongning intuitiv va intellektual asoslariga oid qarashlar	116
Kuranbayeva H. Talabalarni metodik kompetensiyalarini takomillashtirishda pedagogik tajriba-sinovdan foydalanish mexanizmi	119
Kuchkeldiyeva U. Talabalar og'zaki muloqot jarayonining didaktik asoslari	122
Qambarova M. Ingliz va o'zbek tillarida arxitektura-qurilish terminlarining taraqqiyoti hamda terminologiya sohasidagi o'rni	125
Qarshiboyev N. M-learning texnologiyalari vositasida ta'lim jarayonini rivojlantirish usullari	128
Qarshiyev N. Markaziy Osiyo davlatlarida siyosiy partiyalar mafkuralari shakllanishi va rivojlanishining umumiyligi hamda o'ziga xos xususiyatlari	131
Qosimova D. Talabalarning chet tilda yozma nutqida uchraydigan xatolarni tuzatish strategiyalari	135
Mavlonova B. Oliy ta'lim muassasalari talabalarida boshqaruv kompetensiyalarini takomillashtirish texnologiyasi	138
Madaminova Sh., Bekmetova G., Doschanova M. O'qish darslarida hikoyalarni o'qitishga kompetensiyaviy yondashuv muammosi va kompetentlik tushunchasi	140
Муратов Б. Обучение студентов национальных групп слушанию лекций по специальности на русском языке	143
Muratov D. Ong va ongsizlik falsafasining ijtimoiy ahamiyati	146
Murodova A. Virtual reallik texnologiyalarining rivojlanish istiqbollari	149
Musayeva A. Talabalarining refleksiv kompetensiyalarini rivojlantirish jihatlari	152
Nasriddinov D. Fizika fani asosida robototexnikani rivojlantirish modeli	155
Nurmonova Z. Xotin-qizlar iqtisodiy faolligi va ijtimoiy institutlarda diskriminatsion me'yorlar: dunyo tajribasi	158
Panjiyeva M. Tabiatshunoslikka oid bilimlarni takomillashtirishda mahalliy materiallardan foydalanish samaradorligi	161
Rayimqulova M. Maktabgacha tayyorlov yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyalarini joriy etishning zamonaviy tendensiyalari	164

Raximova S. Siyosiy madaniyatning tarixiy matosini ochish: keng qamrovli sharh	167
Raxmatillaev M. Yuqori malakali gandbolchilarni kuch sifatlarini oshirish	170
Raxmatova M. The value of independent work in learning a foreign language	173
Ruziyeva K. Advanced pedagogical technologies as a tool for developing communicative competence.....	176
Saparov B. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiylashning innovatsion yechimlari va metodlari	179
Sultonov M. Islomiy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi	182
Teshayev D. Oilaviy nizolar yuzaga kelishining ijtimoiy-psixologik omillari.....	185
Tulishov G'. Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetentlik tuzilmasi, mazmuni va o'ziga xosligi.....	188
Tursunova M. Fantastik adabiyotning badiiy xususiyatlari.....	191
To'xtasinov R. Qimmatbaho toshlardan foydalanishga oid hanafiy faqihlar qarashlari	194
Khalimova N. Four levels that can help evaluate the training: reaction, learning, behaviour, and result	197
Xasanov M. Siyosiy institutlar va jarayonlarni ilmiy tadqiq etishga bo'lgan yondashuvlar	200
Xasanova M. Nemis tilini o'qitishda imitatsiya masalasi: iminatsion va noimitatsion metodlar.....	203
Xolmurodova O. Talabalarda kreativ kompetensiyalarini masala va mashqlar yechish orqali rivojlantirish metodikasi	206
Xorunova S., Azimov F. Tasviriy san'atda innovatsion texnologiyalarni qo'llash	209
Hoshimxonov M. So'nggi zamon payg'ambari Muhammad (s.a.v.) va choryor xalifalar mutafakkir Mashrab merosi talqinida	212
Xudoyberganova G. Xristianlikda monaxlar ijtimoiy faoliyatlarining xususiyatlari	215
Xo'janiyozov B. Umum ta'lim maktablarida bolalarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni	218
Xusanov G'. Oila tushunchasining ijtimoiy-falsafiy tafakkur tarixidagi o'rni.....	221
Choriqulov R. Talabalarining mustaqil ta'limini kredit-modul tizimida tashkil etishning mavjud holati	224
Elmurodova I. Boshlang'ich sinflarda o'quv jarayonini fanlar integratsiyasi asosida takkomillashtirish metodikasi	226
Yuldasheva M. Yolg'izlik hissining differensial tahlili.....	229
Yunusov X. Talaba yoshlarning kasbiy shakllantirishga stsiyentik-professiometrik usullarning tadbig'i.....	232
Filologiya	
Абдуазизова Д. Функциональный аспект паралингвистических средств.....	235
Авлакулов Я. Произведения Захириддина Мухаммада Бабура – важный источник изучения музыкального искусства эпохи Бабуридов.....	239
Aliqulova D. A. Qodiriy va F.Dyushen ijodida maishiy muammolarning o'ziga xosligi	242
Axmedova A., Zamonaviy tilshunoslikning sohalar terminologiyasida polisemiya hodisasi	245
Babaeva S., Oripova K., An intersection of stylistics and pragmatics. pragmatic aspects of phraseologisms.....	248
Baxodirova Sh. Abdulla Qodiriy kichik asarlaridagi lakunalar	251
Begmatova R. Tilshunoslikda kooperatsiya tamoyiliga doir nazariy qarashlar	254
Dilmurodova N. Asad Dilmurod nasrida tarixiy haqiqat va badiiy talqin	258
Zakirova X., Shahar diskursida shaxslararo munosabatlarning lingvomadaniy xususiyatlari	261
Inog'omjonova R. Teodor drayzerning "Amerika fojiasi" asarida yuzaga kelgan lingvistik transformatsiyalar tahlili	264
Iskandarova D. Structural-semantic features of legal terms in english and uzbek and translation problems.....	267
Каримова Г. Лингво-культурологические аспекты английских и узбекских сказок	270
Qambarova M. Ingliz va o'zbek tillarida arxitektura-qurilish terminlarining taraqqiyoti hamda terminologiya sohasidagi o'rni	273
Qayumova N. Matn va diskurs, mediamatn va mediadiskurs tushunchalarining nazariy farqlari va tamoyillari	276
Qodirova G. "Zevaxon" dostonida narsa-predmetning nomlarini ifodalovchi leksik birliklar.....	279
Latipova N. Zamonaviy tilshunoslikda kogeziya va kogerentlik: ellipsida struktural-semantik bog'liqliklar tahlili	283
Маджидова Р. Специфика антропоморфного культурного кода и её отражение в пословицах.....	286
Maxmudova K., Zokirova F., Aminjonova M. Exploring the cultural differences between Uzbekistan and Western States.....	290
Minnikulov I. Verbalization of basic human values in english and uzbek languages	293
Muqimova G. O'zbek xalq og'zaki ijodidagi fitomorf metaforalarning badiiy-lisoniy xususiyatlari.....	295
Normuradova M. Analysis of linguistic units expressing character in english and uzbek	298
Radjabova D. Pirimqul Qodirovning "Humoyun va Akbar" asari inglizcha tarjimasida badiiy psixologizm.....	301
Rakhmatova M. Generalised and particularised conversational implicature in American fiction	304
Ruziyeva K. Advanced pedagogical technologies as a tool for developing communicative competence.....	307
Safarova X. Ingliz tilidagi fransuz o'zlashmalarining fonetik-grammatik xususiyatlari.....	310
Sindarov F. Teologik antroponimlar frazeologik birliklar tarkibiy qismi sifatida (fransuz tili materialida).....	312
Sodikov D. O'zbek milliy-madaniy xususiyatlarini ifodalovchi ayrim fenomenlar tarjima tahlilida	315
Suvonov Z. Tragik vaziyat yoxud hayot va o'lim chegarasi	318
Tursunova M. Fantastik adabiyotning badiiy xususiyatlari.....	321
Khudayberganov G. From words to worlds: unpacking sociocultural meanings in advertising through linguistic and visual analysis.....	324
Shodieva G. The problem of "Psychological literary criticism" in modern psycholinguistics	327
Shoymardanova Y. Maqol – filologik tadqiqotning obykti sifatida	330

UO'K:821.512.133P.

Dildora RADJABOVA,
Buxoro davlat universiteti o'qituvchi
E-mail: d_radjabova@mail.ru

NamMQI katta o'qituvchisi, PhD P.Botirova taqrizi asosida

PIRIMQUL QODIROVNING "HUMOYUN VA AKBAR" ASARI INGLIZCHA TARJIMASIDA BADIY PSIXOLOGIZM

Аннотация

Ushbu maqolada yozuvchi Pirimkul Qodirovning "Humoyun va Akbar" asari inglizcha tarjimasida badiiy psixologizm masalasi yoritilgan. Asarning asliyat va tarjimasi qiyosiy o'rganilishi natijasida badiiy psixologizmning shakllari, aspektlarining qo'llanilishi, yozuvchi, mutarjim va kitobxon psixologiyasi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Tasavvur, ong oqimi, badiiy psixologizm, tarixiy shaxs, obraz, ichki kechinma

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПСИХОЛОГИЗМ В АНГЛИЙСКОМ ПЕРЕВОДЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ПИРИМКУЛА КАДЫРОВА "ХУМАЮН И АКБАР"

Аннотация

В данной статье рассматривается вопрос художественной психологии в английском переводе произведения «Хумаюн и Акбар» писателя Пиримкула Кадырова. В результате сравнительного исследования оригинальности и перевода произведения проанализированы применение форм и аспектов художественной психологии, психологии писателя, переводчика и читателя.

Ключевые слова: Воображение, поток сознания, художественная психология, историческая личность, образ, внутреннее чувство.

ARTISTIC PSYCHOLOGISM IN THE ENGLISH TRANSLATION OF PIRIMKUL KADYROV'S "HUMOYUN AND AKBAR

Annotation

This article discusses the issue of artistic psychology in the English translation of the work "Humayun and Akbar" by the writer Pirimkul Kadyrov. As a result of the comparative study of the originality and translation of the work, the application of the forms and aspects of literary psychology, the psychology of the writer, translator and reader were analyzed.

Key words: Imagination, stream of consciousness, artistic psychology, historical person, image, inner feeling

Kirish. "Humoyun va Akbar" asari asosiy voqealari XVI asrda Hindistonda bo'lib o'tadi. Bu davrda hind xalqi tarixida madaniy rivojlanishga hissasini qo'shgan Movarounnahr iste'dodli tarixiy shaxslarning mehnati singganligi ko'pchilikka ma'lum. O'sha davrda dunyoning eng qudratli va taraqqiyparvar mamlakatlaridan biriga aylangan Hindiston barcha xalqlarni milliy nizo, diniy adovat balolaridan xalos qilishning yangi yo'llarini izlagan, hamma ellar va e'tiqodlarni teng deb e'lon qilgan, jahonda birinchilardan bo'lib, "sulhi kull"- har tomonlama tinchlik siyosatini boshlab bergan edi. Albatta siyosat bilan hayot orasida katta farqlar va kichik ziddiyatlar mavjud edi. Akbar ham, uning otasi Humoyun ham umr bo'yi ichki va tashqi ziddiyatlar girdobida yashashgan. Eng xatarli asnlarda beg'araz, halol, mehnatkash xalq vakillari ularni o'limlardan qutqazib qolganligi tarixiy hujjatlardan ma'lum.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Yozuvchi bugungi zamonaviy ehtiyojlarni ham, tarix saboqlarini ham badiiy tahlil qilish jarayonida olgan taassurotlaridan ta'sirlanib ketadiyu, yozilajak romanga asos bo'la oladigan bosh g'oyani topib oladi. Zamondoshlarimizni bezovta qilayotgan ko'pgina muammolar qachonlardir ajdodlarimiz boshiga ham tushgani, ular esa bu muammolarni hal qilib, o'z tarixiy tajribalarini bizga meros qilib qoldirganliklarini yozuvchi obrazli tasavvur qila boshlaydi. Ana shu obrazli g'oya Humoyun va Akbar singari tarixiy shaxslar faoliyatlarini yozuvchi ruhiy olamiga muhrlab, ularning umuminsoniy ahamiyatga molik ulug' ishlari adovat tufayli kelib chiqadigan qirg'in-barot urushlarning oldini olish va tinchliksevarlik g'oyalarini keng

yo'yishdek ezgu faoliyatlari yozuvchi ijodiy niyatini to'lishtira boradi. Barcha yo'qotishlar va mushkulotlarga bo'y bermay, dovon oshganlar orasida Humoyun va uning o'g'li Akbar shoh siymosi va faoliyatlari asar mazmuni va mukammal syujetini shakllantiradigan g'oyaviy niyat negizidir. Romanda tasvirlangan tarixiy va to'qima obrazlarning barchasi yetakchi adabiy tip- ya'ni, Akbar shoh atrofiga to'planib, badiiy mustaraklikni tashkil etadi.

Xonzodabegim o'z davrining ilg'or kishisi, inisi Bobur tuzgan yirik davlatning barcha quvonchu g'amlariga sherik, Humoyun shohga kamarbasta zamonasidagi qirg'inbarot urushlarning oldini oluvchi, tinch-totuv va baxtu farovon turmushning tarafdori bo'lgan yetuk bir inson. Humoyun inilari bilan orasi buzilsa ham, Said Xalil boshliq ruhoniylar e'tirozlariga yo'liqsa ham o'zi tanlagan adolat va haqiqat yo'lidan hech bir chekinmaydi, dadil olg'a boraveradi. Ota meros davlati rivoji va istiqboli yo'lida barcha to'siqlarni yengib o'tishga intiladi.

Badiiy adabiyotni psixopoetik nuqtai nazardan tadqiq qilish va sharhlash uchun zamonaviy adabiyot tomonidan turli xil nazariy pozitsiyalar, yondashuvlar va usullar ishlab chiqilgan. A. A. Potebnya, D. I. Ovsyaniko-Kulikovskiy, Z. Freyd, J. Lakan, C. Yung kabilarning fikrlari keng tarqalgan. A.Potebnya badiiy ijodda obrazlar katta rol o'ynashini va har bir obrazning o'ziga xos psixologik sifatleri borligini ta'kidlaydi. Zigmund Freyd insonning o'ziga xos xatti-harakatlari uning faoliyatini psixologik tekshirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi, degan nazariyani taklif qildi. Jak Lakanning "psixoanalitik tuzilmasi" degan g'oya har bir

asarda o'ziga xos psixologik tuzilmani aks ettiradi degan fikrga asoslanadi.

Tahlil va natijalar. Yozuvchi Pirmqul Qodirovning "Humoyun va Akbar" asari inglizcha tarjimasida ham badiiy psixologizmning bevosita va bilvosita shakllarini uchratish mumkin.

Asliyatda: Hamida bonu muxoliflari darvozasiga ikkinchi marta to'p kiritganda Xonzoda begim bu qizga butunlay mahliyo bo'lib qoldi. Hozir bo'z ot ustida Hamida emas, yoshlikdagi Xonzoda begim o'ltirganday tuyuldi. Begimning ko'zi oldida o'n olti yashar qizlik paytlari gavdalandi. Uzoqlarda qolib ketgan Andijon, Qoradaryo bo'yidagi chorbog', o'n bir yoshlik o'spirin inisi Bobur mirzo... va uning mulozimlari bilan chavgon o'ynagan chavandoz kiyimidagi go'zal qiz Xonzoda... Bu hammasi bulutlar orasidan yarq etib ko'ringan oftob bo'lib begimning qalbini yoshlik nurlariga to'ldirdi...[4].

Tarjimada: When Hamida bonu scored the second ball to opponent's gate Honzoda begim was attracted to Hamida bonu completely. It seemed that now Honzoda begim was on virgin mounted not Hamida bonu. There was her sixteen years period in her imagination. She imagined Andijan left in far distance, the garden on the coast of the Qoradaryo River, eleven year guy Bobur mirzo and a pretty girl Honzoda who played chavgon with Bobur mirzo's attendants. All of them appeared in begim's imagination like the light among clouds [5].

Ushbu parchada Xonzoda begim Hamida bonuni ot ustida turganini ko'rib, ko'z o'ngida qizlik davrlari shirin xotira sifatida gavdalandi. Xonzoda begimning o'sha paytlarda beg'am va beg'ubor yurgan kezlari ko'ngliga beixtiyor o'zgacha quvonch bag'ishlaganini yaqqol tasvirlaydi.

2. Asliyatda: Hamida bonuning ko'zlarida yulduzlar charaqlab yonganday bo'ldi. Lablari tabassum bilan ochilib, uning ichki sirini — bu she'rmi yaxshi bilishini va yoqtirishini sezdirib qo'ydi[4].

Tarjimada: It seemed that there appeared light stars in Hamida bonu's eyes. Her smile informed that she knew that poem better[5]. ko'zlarida yulduzlar charaqlab yonganday bo'ldi - jumlaridagi o'xshatish orqali Hamida bonuning ichki hissiyoti, ya'ni o'ziga tanish bo'lgan narsani eshitganidan chehrasi yorishganini ko'rish mumkin.

Asliyatda: Humoyunning ichki va tashqi ziddiyatlarga to'lgan mashaqqatli hayotiga balki shu qizning bardoshi yetar? Balki ular orzu qilgan o'g'ilni shu qiz tug'ib berar? Xonzoda begim ularni qanday qilib bir-biriga yaqinlashtirsa ekan?[4;24]

Tarjimada: Maybe this girl will bring light life to Humoyun who has hard life because of external and internal contradiction. Maybe she will give the son which is dreamt by them? How does she make close relations between them?[5;11] Ushbu jumalarda Xonzoda begimning ichki kechinmalari, Humoyun haqida chuqur qayg'urishi bevosita ong oqimi orqali tasvirlanadi. Mutarjim bardoshi yetar jumlasini bring light life iborasi bilan yoritib berishga harakat qilgan va hamda ushbu jumalar tarjimini yanada boyitgan.

Asliyatda: Sultonim onasiga hayron bo'lib tikildi. Xonzoda begim Iroqdan keltirilgan chavkar otni o'zi uchun ikki ming rupiyga sotib olgan edi. Bu pulga oddiy otlardan o'ntasini beradi. Nahotki endi uni Hamidaga in'om etsa? Xonzoda begim qizining ko'zlaridagi hayratning sababini sezdi-yu:

- Mening boshqa otlarim bor, — dedi, so'ng jilovdor yetaklab kelgan chavkar otni oltin anjomlari bilan birga Hamida bonuga in'om qildi[4].

Tarjimada: Honzoda begim turned to the servant: - Say the owner of horses, he should bring mottled with gold instruments! - ordered she.

Sultonim gazed at her mother with wondering. Honzoda begim had bought mottled horse which was brought

from Iraq for two thousand rupee. It's price equal to ten simple horse's price. Is it really, is she is going to give it to Hamida as a present? Honzoda begim realized that there is wonder in her daughter's eyes and said: -I have another horses, - said she, then she give mottled horse which was brought golden instruments Hamida[5].

Asliyatda qahramon ruhiyatini tasvirlashda badiiy psixologizmning bilvosita shaklidan foydalanilgan, ya'ni imo-ishoralar - Sultonimning onasiga hayron bo'lib tikilgani hamda Xonzoda begim qizining ko'zlaridan payqagani tarjimada to'g'ridan to'g'ri ifoda etilgan, ya'ni Iroqdan o'n ming rupiyga olib kelingan otni begona qizga berib yuborishi Xonzoda begimning qizini hayratga soldi

5. Asliyatda: Lekin bu ishlardan qizning o'zi bezovta bo'lardi. Axir Hamida Humoyunning go'zal xotini Beka begimni, olti yashar qizchasi Aqiqani ko'rgan. Oilali, farzandli yigitga xomtama bo'lish... Yo'q, yo'q, Hamida buni o'ziga mutlaqo ravo ko'rmaydi! Hamida ixlos qo'ygan shunday ulug' Xonzoda begim nahotki uni kundoshlik azobiga loyiq deb bilsa? «Balki ko'ngil bergan yigitingiz bordir?» deb so'radiya. Hamida uyalib «yo'q» degani uchun endi o'zidan ham norozi bo'ldi. «Bor» deya qolsa osonroq qutulmasmidi? Ammo «kim?» deb so'rasalar qanday javob beradi? Eshkakchi yigit Nizomga ko'ngli borligi... Rostmi? Buni hali o'zi ham aniq bilmaydi-ku, qanday aytadi[4]?

Tarjimada: But the girl got distracted from these actions. Though, Hamida saw Humoyun's pretty wife Beka begim and six year old daughter to get marriage to a man who has a family... No, No, Hamida doesn't want to do it. How come does Honzoda who was devoted to Hamida make her distress of co-wife? She had asked "do you have beloved boy?" Hamida became disagreed with herself because of she answered "no". If she said "yes" she would have been free of these problems. But how will she answer if she asks "who is this?" Does she love sculler guy Nizom... is it right? She doesn't know this exactly, how will she say [5]?

Yuqoridagi parchada badiiy psixologizmning bevosita shaklidan foydalanilgan, Hamidabonuning ichki kechinmalari, ko'nglida kechayotgan g'alayon, uni qiynayotgan savollar, oilali kishiga ko'ngil qo'yish mumkin emasligini his qilishi kitobxonga ochib berilgan.

6. Asliyatda: «Balki men... hazratning inoyatiga sazovor bo'lsam «Nizomning begunoh otasini hibsdan chiqartiring» deb iltimos qilarmidim?» degan o'y Hamidaning ko'nglidan o'tdi. Lekin qiz bola bunday iltimoslarni qilishi uchun Humoyunga qay darajada yaqin bo'lishi kerak! Unga yaqin borish — Nizomdan uzoqlashish emasmi? Biroq Hamida bu yigitdan uzoqlashgisi kelmaydi, ko'ngil unga qarab talpinadi. Yetti yashar qizaloq paytida mana shu daryoning sokin qo'ltig'ida Nizom uni suzishga o'rgatgani hech esidan chiqmaydi. Ikkovi suvda birga suzgan o'sha damlar zavqi hozir daryo to'liqlari orasidan unga ko'z tikib turganday[4].

Hamida thought one mind "Would I ask for Honzoda begim that they will give Nizom's father freedom". But she should be close to Humoyun to ask for such kind of problems! Being close to him is not being far from Nizom? But Hamida didn't want to go far from Nizom, she wanted to be with her. She never forgets that when she was seven years old Nizom taught her to sail. The pleasure of those two on swimming looks like looking at both of them[5].

Asliyatda Hamida bonuning ko'nglidan o'tgan o'y xayollari qiynayotgani hamda o'tmishdagi xotiralari tasvirlangan. Tarjimada ham Hamidaning ikkilanishlari, Nizomdan uzoqlasha olmasligi, Nizom unga qanchalik yaqin inson bo'lishi, ammo uning otasi uchun shafqat so'rashda Humoyunga qanchalar yaqin bo'lish o'yi uni vahimaga solgani sezilib turadi.

7. Asliyatda: — Xonzoda begim meni ham kema sayriga taklif qilganlar. Borsam... sizni yana ko'rar ekanmen-da. Ana shu savolni Hamida bonu yigitning yuzida qalqqan iztirobdan payqadi-da, o'zi ham ikki o't orasida qolishi mumkinligini endi sezdi[4].

Tarjimada: - Honzoda begim invited also me to ship trip. If I go I will see you there again... - Hamida was distressed unwillingly with hearing this sentence from the boy. Nizom imagined that Humoyun will be in the terrace decorated with flowers and he will be in low place with other simple people. When Honzoda begim introduced Hamida with Humoyun how will Nizom receive this condition? There will be sorrow for him. Hamida released the answer of the question in boy's face and she didn't know what to do [5].

Ushbu parcha tarjimasida ham Nizom ham Hamidabonuning ichki tug'yonlari aks ettirilgan bo'lib, bu tug'yonlar ko'z qarashlar, o'y xayollar orqali namoyish etilgan.

Asliyatda: Endi Pakavira huvillagan bog'da bir o'zi kema sayriga munosib ko'rilmagan uchinchi darajali mulozimlar orasida yeydigan ziyofati tomog'idan o'tadimi? Humoyun uning niyatlarini yo'qqa chiqarib, ustidan kulish uchun ataylab shunday qildi, chamasi. Ammo kim kimning

ustidan kulishini Alvaro Pakavira hali unga ko'rsatib qo'yadi![4; 50]

And could Pakavira sit together with the third level guests and eat something there? Perhaps, Humoyun had noticed his aims of arrival and did that intentionally to laugh at him. But Alvaro Pakavira will certainly show him off who will laugh at whom in future![5].

Aslida Pakaviraga nisbatan umuman hurmatsizlik qilinmagan bo'lsada, Pakavira boshqa mehmonlar bilan birga ovqatlanishini unga nisbatan past nazar bilan qaralgandek, tahqirlangandek his qildi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, yozuvchi uning zimmasiga davrning zalvorli yukini yuklagan, ruhiy olam go'zalligi va aql-idrok komilligi bilan bog'liq barcha tasavvurlarini ham shu ayol obrazida mujassamlashtirilgan adib uni davrning ilg'or adabiy tipi darajasiga ko'targan. Tasvirdan tasvirga o'tilgani sayin tarixiy shaxslarning soni ham salmog'i ham oshib boradi. Yozuvchi o'zi yaratayotgan tarixiy shaxslar dunyosiga shu qadar chuqur kirib boradiki, natijada har bir manzara, har bir obrazning ruhiy olami tiniq ko'zguda aks etgani kabi o'sha davr taraqqiyotini bor salobati bilan namoyon etadi.

ADABIYOTLAR

1. Раджабова, Д. (2024). ПСИХОЛОГИИ БАБУРА В АНГЛИЙСКИХ ПЕРЕВОДАХ «ЗВЕЗДНЫХ НОЧЕЙ» ПИРИМКУЛА КАДЫРОВА. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(12/2).
2. Шермухаммедова С. “ХУМОЮН ВА АКБАР” РОМАНИДА РУҲИЯТ ТАҲЛИЛИ, ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 1 | ISSUE 4 | 2020, 504-512 6
3. Boltaboyev O. “AVLODLAR DOVONI” ROMANIDA DIOLOGLARNING PSIXOLOGIK FUNKSIYASI “International Scientific and Practical conference Topical Issues of Science” Part 4, 10.04.2022
4. Pirimqul Qodirov. Humoyun va Akbar. - Toshkent:Yoshlar nashriyot uyi, 2018. -529 b.
5. Pirimqul Qodirov. Humoyun and Akbar. Novel. Translators: I.M.Tukhtasinov, A.A.Khamidov. - Samarkand: SamSIFL, 2018. - 363p.
6. Rakhimovna, R. D. (2023). PIRIMKUL KADIROV'S STYLE IN WRITING HISTORICAL-BIOGRAPHICAL NOVELS. EPRA International Journal of Research and Development (IJRD), 8(12), 140-142.
7. Toirova Umida Sobirovna. (2023). O'zbek Asarlarida Sher Zoosemizmi. Diversity Research: Journal of Analysis and Trends, 1(9), 50–57.
8. U. A.Tohirova. The description of image in H. Shaykhov's works //Студенческий вестник. — 2021. — №. 8-3. — С. 52-54.